

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a:
Pe unu anu 5 fl. — cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam. 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Preoti'a romanésca.

III.

In intréga viéti'a nóstra bisericésca-nationala nu vedemu astadi dominandu acelu spiritu puternicu, care face pre omu se nu se spariia de nici unu feliu de greutate, carele nu cunósce pedeci, si nu scie ce este obosél'a, cand vorb'a este de a promová binele si ate apropiá de scopu. In loculu acestui spiritu propriu bisericeii lui Christos si sigilatu cu sangele atátoru martiri vedemu in multe locuri multa zapacéla, si intelnimu pareca pre alocuri pré putiena bunavointia.

Voimu inse cu totii se fimu o bisericu poternica, si se avemu a preotime culta si vediuta. O voimu acést'a cu totii, preoti si mireni de o patriva. Èr daca nu avemu acésta bisericu si acésta preotime, vin'a trebue se o cautámu mai antaiu la noi, la preoti, cari in prim'a linia respundietori suntem lui Ddiu si ómeniloru pentru totu ceeace se face, seau nu se face in bisericu si prin bisericu.

Vomu fi facendu noi preotii de siguru multe bune, ba mai multu, le facem tóte bine, si inca dóra cât mai bine si la timpu. Servimu dilnicu la altáriuulu Domnului, predicám cand potem, si cand aflámu ocaziune binevenita. Seversim tóte functiunile afara de bisericu; si in acelasi timpu ne trudimu a duce in casele nóstre, si in totu loculu, unde ne aflámu o viétia neprihanita, — dar sporiulu din nefericire este putienu si in multe locuri dóra pré putienu.

Vediendu acést'a ne-am pusu intrebarea: Au dóra nu acelu cuventu alu lui Ddiu lu-predicámu si noi, pre carele l'au predicatu inaintasii nostri? Au dóra nu servimu totu acelui altariu? Au dóra nu acelu Christosu, nu acelu Spiritu santu lucra prin noi, care lucrá prin trensii?

Suntem neaperatu si noi inarmati cu acelu daru alu preotiei, cu carele inzestrati au fost inaintasii nostri; dar se pare, ca de multeori, nu scimu imbiná puterea darului cu multele trebuintie ale vietii, si in specialu se pare ca nu suntem destal de romani, si respective nu scimu imbiná activitatea nóstra pastora-la cu firea romanului, n'am petrunsu, si n'am potutu petrunde pana unde trebue se patrundemu in viéti'a si psihologi'a romanului.

Romanulu, asia este elu deprinsu se vada in preotulu seu unu omu, carele este mai multu, decât ceeace este unu omu, se véda traindu si lucrandu intr'ensulu unu daru superioru omului, unu daru dumnediescu.

Si vomu fi gresindu dóra in punctulu acest'a. Nu va fi vediendu poporulu nostru la noi la preoti destula demnitate si pietate cand stámu inaintea altariului, nu va fi vediendu acést'a pietate in casele nóstre, in viéti'a nóstra publica si privata. In viforulu ispiteloru ce ne impresóra, cu potintia este, cá si noi preotii se fimu mai scapatatu din acea credintia tare in Ddiu si in vecinici'a asiedieminteloru lui, si de aici póte se fia, si se urmeze unu feliu de recéla a poporului, ce pre ici pre colo incepe a se cam observá. Afara de acést'a potu se-se mai véda dóra la noi si alte sminte mai mici, seau mai mari.

Si in punctulu acest'a unu lucru ne trebuesce noue preotiloru, pentrucá partea cea buna se ni-o potem alege.

Sórtea romanului este stensu legata de sórtea bisericeii sale; dar mai multu decât acést'a legata este de sórtea bisericeii sórtea preotimei. Totu ceeace se face, seau nu se face in bisericu si-gasesce refrenulu seu mai antaiu in noi in preotii.

Merge bine biseric'a, mergemu si noi bine : dar cand lovita si amenintiata este biseric'a : atunci tóte sagetile lovescu mai antaiu in noi, ba de multe ori numai in noi preotii.

Astfelu fiendu legatur'a dintre noi si dintre biseric'a, este pré naturalu, ca tóta sarcin'a de a dá afaceriloru bisericeii si scólei nóstre unu aventu mai puternicu in desvoltare, este depusa in prim'a linia pre umerii nostri, ai preotiloru.

Si tote putem se-le facemu cu sporiu si cu bunu fundamentu.

Temeli'a cea puternica, pre carea baséza tóta activitatea nóstra pastorala, este numai un'a : credintia in Dumnedieu si credintia in puterea de viétia si in vecinici'a bisericeii nóstre antonome.

Acésta credintia constituiesce frumseti'a vietii nóstre cea nesecata a darului, prin care lucràm, si putem cu sporiu si cu basa sigura, la inaintarea credintiosiloru incredintiati pastorirei si ingrijirei nóstre spirituali.

Va se dica, daca voimu, precum de sigur voimu cu totii o biseric'a si o preotime tare, atunci trebuie se ni-o facemu insine noi preotii.

Se stàm, si se lucràm adeca inaintea altariului si afara de altariu astfelu, — cá credintia nóstra se lumineze mai multu si totu mai multu asupra credintiosiloru nostri. Se stàm, si se lucràm in tóte imprejuràrile vietii nóstre publice si private astfelu, cá viéti'a nóstra intréga se dovedésc'a, ca petrunsi si iuspirati suntem de puterea si bogati'a darului preotiei, carele este intru noi depusu intru prisosintia, si carele vecinicu va trebui se lucreze, si se fia lumin'a conducetória credintiosiloru nostri.

Nu facem nimenui nici cea mai mica imputare, cand scriemu acestea. N'am facutu nimenui, nici odata vre o imputare. Cu atât mai putien am poté fi vre odata in stare a face cea mai mica imputare fratiloru preoti, cari impreuna cu noi slujescu altariului Domnului. Dar sentimu multa durere si multa amaratiune in sufletulu nostru, cand audimu, seau cetim si cea mai mica observare, seau mustrare la adres'a preotimei nóstre. Voimu adeca cá se inceteze pentru totdeun'a astfelu de observàri si mustràri. Si de aceea ne-am permis a amintí aici calea, prin carea vom face, cá ele se dispara, pentru totdeun'a din famili'a nóstra romanésca.

Nu este vorba, se audu, si se voru audí pre cáta vreme lumea va fi lume si ómenii ómeni, vorbe

multe si la adres'a ómeniloru, cari pentru tienut'a si portarea loru ar poté avé titlu la recunoscintia societàtii, carei'a servescu. Dar astfelu de vorbe de regula nu genéza pre nimenea, pentruca disu si scrisu este, ca „a fi gonitu si batjocorit pentru dreptate“ este unu lucru, carele constituie o parte din fericirea omului lnatu pre nedreptu in góna.

La acésta imprejurare trebuie se fimu astadi mai multu, decât ori candu cu o deosebita priveghiare si si cu o deosebita ingrijire. Si atunci cele multe, pre cari le audimu, drepte si nedrepte, scrise si vorbite, potu se ne fia numai unu felu de „memento“ la adres'a nóstra de a crede si a iubi mai multu, si de a aface totulu, cá vorbele ce de siguru si atunci dóra s'ar mai poté dice asupra nóstra se devina unu felu de lovituri, cari se contribuiésc'a de a-ne sentí mai bine, mai fericiti.

Dar ni-se va poté dice si obiectioná, ca vorbimu in teoria, si ca nu cunóscem lumea, si mai cu seama nu cunóscem trist'a stare, in carea se gasesce situatu materialminte preotulu romanescu.

Cunóscem tóte imprejuràrile, vom responde, scimu noi si intielegem, ce insemnéza a fi astadi preotu romanescu. Am ganditu adeseori si noi alaturia cu toti, cari voiescu a ridicá si imbunatati starea si positiunea materiala a preotului. Dar marturisim, ca n'am potutu aflá alta pétra a intieptiunii pentru resolvirea acestei mari cestiuni bisericesci si romanesci, decât ca sórtea si positiunea materiala a preotimei se póte ameliorá numai prin preotime.

Numai credintia preotului si autotitatea, ce si-e va poté cascigá preotimea prin credintia in faci'a poporului credintiosu, póte se ne ridice si se ne puna in o mai buna stare materiala.

Se gandimu deci cu totii asupra acestei cestiuni, se lucràm si se staruimu intru tóte mai multu cu arm'a cea puternica a credintiei, si ne vomu convinge despre adeveru, si tóte ni-se voru adaoge noue.

Iacobu Muresianu.

Unulu câte unulu se ducu dintre noi acei venerabili betrani, cari au lnatu asupra-li sarcin'a de a pune unu bunu si puternicu inceputu la regenerarea si redeseptarea neamului romanescu.

Unulu din acesti venerabili betrani a fost si octogenariulu *Iacobu Muresianu* profesoru si directoru gimnasialu in pensiune, proprietariu si fostu redactoru alu Gazetei Transilvaniei, membru onorariu alu academiei romane de srientie etc.

S'a dusu dintre noi si acestu venerabilu betranu, dupace cu o barbatia si unu zelu neobositu a lucratu mai bine de o jumetete de veacu la ridicarea si asigurarea neamului seu.

Reposatulu a fostu atât cá profesor, cât si cá redactoru unu omu de o deosebita valóre. Cá profesor erá unu omu de unu raru zelu si de o deosebita inima. Nu erá numai profesorulu carele instrúeza si cresce cu conscienti'a responsabilitáti; erá mai multu, decât acést'a. Semtindu in inim'a s'a unu doru ferbinte de a vedé pre fiecare romanu unu omu de carte; si cunoscendu densulu cu mintea si inim'a s'a cea mare, ca poporulu nostru numai asia se va poté ridicá, si-si va poté creá si asigurá o stare si sórte mai buna daca binefacerile scólei se voru estinde pana in cea mai din urma coliba tieranésca — profesorulu Muresianu insufletí si incuragiá cu tóta tari'a cuvintelor sale pre parinti a-si trimitte pruncii la scóla. Intrati in gimnasiulu romano-catolicu din Brasiovu, carui'a a servitu cu atât'a demnitate reposatulu, cá profesor si directoru, — fii tieranului romanu se semtiau aici a casa.

Profesorii Iacobu si Andreiu Muresianu nu eráu numai profesori; ei eráu adevérati parinti. Pre cei mai cu putiena dare de mana ii-asediau pre la familii avute cá instructori, ér altor'a le cascigá alte conditiuni. La toti le facea ajutoriulu posibilu, cá toti se póta se invetie.

Astfeliu erá betranulu Iacobu Muresianu cá profesor.

Cá redactoru betranulu Muresianu lucrá di si nópte cu multa obiectivitate — tienendu contu de imprejurári si de firea si trebuintiele romanului; si staruindu cu unu zelu si activitate neobosita, a face din jurnalistic'a romana o adevérata scóla a vietii. Elu scriá, si aducea sacrificie scriendu curatu numai din indemnulu de a fi unu profesor alu celoru crescuti, precum erá unu adevératu parinte alu tuturor prunciloru, cari cercetáu scól'a romano-catolica din Brasiovu unic'a scóla, ce erá cu multu interesu in acele timpuri pentru romanii din Brasiovu si juru.

O inima romanésca curata si unu bunu muncitoriu in ale educatiunei poporului romanu a fost fericitul Muresianu. Unic'a lui mangaiare a fost totdeun'a in decursulu vietii a spune si aretá ómenii de positione, cari sunt astadi multi, si cari au fost crescuti de densulu.

A vedintu si a esperiatu multe acestu venerabilu betranu, pentruca grele au fost timpurile, in care densulu a vedintu lumina dilei, si in care a trairu; dar convingerea lui basatu pre o munca si studiu indelungu a fost acele cuvinte, pre cari le-a lasatu de obscésca moscenire tuturoru, si pre cari le dicea totdeun'a prin grain si prin scrisóre: ca vom trai si cu munca si ingrijire nu se póte, cá se nu avemu viitoriu.

S'a dusu si acestu betranu dintre noi, dar ne-a

lasatu in viéti'a si frumósele lui calitáti unu frumosu si puternicu modelu pentru noi cei de astadi si pentru ceice ne voru urmá. Istori'a literaturii si civilizatiunei romane vecinicu i-va amintí numele, si vecinicu lu-va pune intre acei semenatori, a caroru sementia a cadiutu pre pamentu bunu, si a produsu róda multa.

Vrednicu este lucratoriulu de plat'a s'a!

Si plat'a activitáti fericitul Muresianu multa este, pentruca multu a lucratu.

Remasitiile pamentesci ale defunctului au fost depuse cu mare solemnitate in diu'a de 19. Septemvre c. v. a. c. in mormentulu familiaru din cimite-riulu din Gróveru.

Asociandu-ne si noi la doliulu familiei reposatului, precum si la doliulu natiunei, depunem o lacrima de durere pre mormentulu acestui barbatu de merite; si esprimandu-ne condolenti'a facia de famili'a defunctului, dorimu ca Ddieu se-o mangaiare pentru acésta perdere, reposatului i-dicemu:

Odichnesce in pace, vrednice muncitoriule in ale biserice si in ale scólei, sufletulu teu se-lu asieze Celu atotu puternicu cu dreptii, ér osemintelor tale se-le fia tierin'a usióra!

In veci fericita se fia amintirea ta!

Teodoru Papu.

Omenii singurateci vinu, si se ducu din acésta lume; dar vecinicu traiescu natiunile, in sinulu canor'a se nascu si traiescu ómeni insufletiti si inarmati cu energi'a trebuintiósa pentru promovarea causeru publice ale societáti, din carea facu parte.

Biseric'a nóstra a avutu, si multiemita Ceriulu continua a avé barbati de acestu soi.

Dar o biseric'a tenera si in stadiulu de rentenire fiendu, multe sunt lucrárilu si trebuintiele, cari reclama ómeni destoinici, ómeni cu inima si cu sufletu pentru oper'a cea mare, pre carea ne-am insarcinatu a-o duce la unu bunu sfersitu prin biseric'a. Multe sunt de facutu, pentrucá acesti ómeni se póta dá biserice vigórea si tari'a junetii, precum si vecinici'a neamului nostru.

De aceea adencu semtita ne este orice pendere in ómeni de acestu soi. Grele sunt pentru noi momentele, in cari vre unulu din alesii biserice si natiunei chiamatu de provedintia se desparte de noi si trece la cele eterne.

In unu astfelu de momentu ne gasimu si de asta data.

Unu barbatu de mare pretiu pentru biseric'a si neamulu nostru, onorabilulu nostru confrate *Teodoru Papu*, proprietariu in Chechesiu si locuitoriu in Lugosiu, s'a dusu dintre noi dilele trecute, lasandu in celu mai profundu doliu pre neconsolabil'a-i socia *Ofeli'a nascuta Popovicu*, lasandu mai departe in

profundu doliu biseric'a si neamulu romanescu, alu carui'a fiu credintiosu a fost.

A barbatiloru de fapte data si sórte este inse, cá ei se nu móra, ci vecinicu se traiésca si in acésta lume.

Acést'a este consolatiunea, pre carea o lasa fericítulu Teodoru Papu greu incercatei sale socii. Acést'a este mangaiare, pre carea ni-o lasa decedatulu si noue celoru remasi aici in momentul despartirei sale de noi.

Elu s'a dusu dintre noi pré timpuriu, dar vecinicu va remané prin fundatiunea facuta de densulu aici, si vecinicu va lucrá prin fundatiunea facuta de densulu la realisarea opului celui mare: crescerea neamului romanescu; ér numele lui se va aminti cu pietate din neamu in neamu pana vá esistá si va trái suflare romanésca pre acestu pamentu.

In reposatulu Teodoru Papu se constata pana la evidentia, ce póte produce crescerea religiósá-moralá; si in acelasi timp se dovedesce cu multa putere convingetória, ca in epoc'a, in carea ne gasimu, multi sunt intre noi ómenii, cari traiescu pentru viitoriu, si cari sciu se creeze bisericei si natiunei o istoria démna de noi, démna de parintii si inaintasii nostri.

Reposatulu s'a nascutu la anulu 1821 in comun'a Giul'a, comitatulu Bichisului. S'a nascutu din parinti maiestri cu putiena dare de mana, dar bogati in fric'a lui Ddiu, si inzastrati intru prisosintia cu armele cele vecinicu iavingetórie ale religiunei, cu credinti'a in Ddiu, cu acelu tesauru scumpu, carele a fost uniculu scutu alu parintiloru si inaintasiloru nostri in acele timpuri grele si de grea cercare.

Nascerea lui s'a intemplatu tocma in timpulu, cand la romanii din aceste párti se incepuse misicarea aceea salutaria de a-ne renasce si renteneri prin scóla, cand adeca se infientiasse cea mai vechia scóla romanésca in aceste párti, vechia preparandia din Aradu.

Dupace terminá studiela elementarie tenerulu Teodoru Papu in scól'a din comun'a s'a natala, fu adusu de parintii sei aici in Aradu unde cercetá si absolvá mai antaiu studiela preparandiale ér dupa aceea cele teologice. Cá preparandu si clericu absolutu fu alesu de cantoru la biseric'a romano-grecésca din Budapest'a, in care calitate petrecú densulu mai multi ani, si in care timpu si-completá studiela la institutele de invetiamentu de acolo. Dupa anulu 1850 fu denumitu de ascultantu la tribunalulu din Lugosiu. Cá functionariu in Lugosiu se casatori cu soci'a s'a prima Emili'a, nascuta Brendusiu, cu carea vietii o viétia casnica fericita.

Reposatulu nu remase multu timpu functionariu. Dorulu seu de a trái o viétia mai independenta, precum si spiritulu seu de intreprindere ce-lu caracterisá in intréga viéti'a s'a, lu-facura se abdica de functiunea ce ocupá, si se incépa o viétia mai pro-

ductiva pre terrenulu economicu, pre carele credea, ca va poté fi mai productivu, si va poté colucrá maí multu si mai cu sporiu la ajutorarea si inaintarea bisericei si neamului seu.

Fiend omu activu si crutiatoriu reposatulu prin o serguintia neobosita si o buna intrebuintiare a cascigului maniloru sale iucopú a spori in avere si in védia, si a lucrá di si nópte la idei'a de a lasá dupa sene nrma ca a traitu in acésta lume.

Dupa opt ani de o viétia casnica din cele mai fericite reposatulu fu greu incercatu de sórta. Mórtea nemilósá i-rapí pre unic'a s'a ficia si pre iubít'a-i socia.

In acést'a grea incercare a sortii reposatulu aflandu-si mangaiarea in credinti'a lui in Ddiu, si-continú cá veduvu calea acestei vietii cu serguinti'a si crutiarea-i inascuta pana la anulu 1870, cand se casatori a dou'a óra cu onorabil'a dómna *Ofeli'a Popovicu*, veduvita *Ratiu*. — traindu cu dens'a o viétia din cele mai fericite timpu de 18 ani, pana cand adeca mórtea ne milósá lu-rapí din bratiela iubitei si neconsolabilei sale socii, precum si din sinulu bisericei si natiunei sale, pentru carea a traitu pre acestu pamentu.

Reposatula s'a nascutu din parinti seraci; dar elu a constatatulu prin viéti'a s'a pana la cea mai mare evidentia, ca omulu, carele are in inim'a s'a bogati'a daruriloru celoru nepretiuite ale religiunei, si care armatu cu acesta cerésca arma lucréza cu staruintia si cu ingrijire, nu este, si nu remane seracu, ci dilnicu sporesce si in cele materiale, — asigurandu-se si interindu-se pre sene, si lucrandu totu de odata si la asigurarea si intarirea neamului seu.

Prin lucru neobositu si prin o buna intocmire a cascigului realizatu prin lucrulu maniloru sale reposatulu si-a cascigatu o avere frumósá, carea, precum ni-se spune, este in suma de preste un'a suta treidiecei de mii de fiorini. Din acésta avere reposatulu, prevediendu, ca se apropiia ór'a. in carea va fi chiamatu din acésta lume, mai antaiu si-indeplini prin testamentu detorintieie sale facia de iubít'a s'a socia, onorabil'a dómna *Ofeli'a*, nascuta *Popovicu* testandu-i o suma de 30,000 fl. apoi, dupa aceea facia de iubít'a s'a sora *Ecaterin'a*, maritata *Stiru* din Giul'a, facia de nepoti si nepóte caror'a inca le testá frumóse sume ínstitui de erede universalu alu averei lasate biseric'a.

Reposatulu dispuse adeca prin testamentulu seu in conformitate cu idei'a lui de predilectiune, pentru carea a traitu, in acésta lume, cá dupace, se voru escontentá legatele iu suma de aprópe 50,000 fiorini, din restu, cam 70,000 se-se inactiveze o fundatiune, carea se pórte numele seu, si se-se administrezze prin consistoriulu eparchialu romanu ortodoxu din Aradu. Din acésta fundatiune se voru impartii stipendie la teneri seraci si diligenti, avendu preferintia tenerii din famili'a sa, apoi fii dom-

nului jude la tabl'a regésea Atanasiu Marienescu, precum si fii dlui avocatului Nedelcu din Lugosiu ér dupa acesti'a tenerii nascuti din Giul'a.

Astfelu repositulu a sporitu averea nóstra nationala cu o insemnata suma dispunendu cá averea se-se administreze pre bas'a unoru litere fundationale, compunende prin consistoriulu aradanu in spiritulu bisericeii ortodoxe si in conformitate cu doctrinele cele vecinice ale evangheliei.

Repositulu a fost unu barbatu, carele intréga viéti'a s'a a traitu in retragere, departe de zadufulu lupteloru dilnice ale vietii, si ocupatu fiendu numai cu idei'a de a-se face folositoriu neamului si bisericeii sale prin activitatea desvoltata de densulu pre terenulu conomicu.

Ddieu i-a ajutatu inse, cá se-si ajunga acesta scopu, si se-si realizeze idei'a pentru carea a traitu; si in momentul trecerii sale din acésta viétia si-aridicatu unu monumentu neperitoriu, carele vecinicu va marturisi de densulu si carele ajutandu si colucrandu la crescerea nationala va servi de modelu de fapte bune si generatiuniloru viitorie.

Remasitiile pamentesci ale defunctului s'au depusu cu mare solemunitate in modu provisoriu (pana cand se voru poté transportá in cript'a familiara din Giul'a in sensulu testamentului) in cimiteriulu greco-orientaln din Lugosiu Sambeta in 1 Octomvre cal. a. c. la 3 óre dupa amédi in present'i'a unui publicu fórte numerosu din Lugosiu si giuru.

Servitiulu funebru a fost oficiatu de preotimea locala din Lugosiu, si anume: de parintele administratoru protopresviteralu *Mateiu Ignea*, de preotii *Biraescu* si *Pocreanu* si de ierodiaconulu *Pesteanu*; ér in representanti'a eparchiei Aradului au participatu la actulu inmormentárii asesorulu consistorialu *Augustin Hamsea* si secretariulu consistorialu *Ignatiu Papu*.

Dupa finirea servitiului divinuu asesorulu consistorialu Augustin Hamsea tienù unu discursu funebru in carele schitiá pre scurtu biografi'a defunctului, si dede expresiune de multiemire si recunoscintia in numele bisericeii pentru frumós'a opera, cu carea repositulu si-a incununatu sfersituluu vietii sale.

Depunendu o lacrima de durere pre mormentulu repositului ne exprimámu condolenti'a nóstra facia de famili'a repositului in Domnulu si in specialu facia de neconsalabil'a-i socia, onorabil'a dómna *O fel'i'a nascuta Popovicu*; ér repositului i-dicemu:

Odichnesce in pace, umbra marétia, sufletulu teu se-lu asieze Ddieu cu dreptii, ér oseminteloru tale se-le fia tierin'a usióra!

Statutele

Reuniunei femeiloru romane din Arad si provincie.

(Continuare si fine.)

3. Secretariulu Reuniunei:

indeplinesce tóte lucrariile scripturistice si subscrie impreuna cu presidiulu ori ce acte scrisale emanate dela

Reuniune. Tot secretariulu este insarcinat si cu redactarea jurnalului ori almanacului, ce s'ar editá din partea Reuniunei, in cât Comitétul n'ar face in ast'a privintia alt'a dispositiune.

Apendice.

§. 26. Reuniunea femeilor romane din Arad si provincia se va desfiintia numai atunci, cand numerul membrilor ei cu vot decisiv reduce din jos de numeral membrilor centrali ai Comitétului, sau cand acést'a s'ar decide conform §-lui 16.

§. 27. Desfiintiandu-se Reuniunea, averea ei va trece in administratiunea eparchiei romane gr. or. a Aradului cu aceea reserva nealterabila, ca se se intrebuinteaze eschisivminte numai spre scopul infiintarii unui institut romanesc gr. or. pentru crescerea feteloru romane.

Dar decisul adus in acést'a cauza de catra adunarea generala nainte de efeptuire se se suscérna Inaltului Ministeriu reg. ung. de interne.

§. 28. Atát modificarea statuteloru, cât si desfiintiarea Reuniunei se va potea intemplá numai in adunarea generala a membrilor convocata anume spre acel scop, iar conclusele adunarii generale luate in acest merit se vor aduce la cunoscinti'a Inaltului Ministeriu reg. ung. de interne.

§. 29. Daca Reuniunea nu s'ar margini la scopul si procedur'a normata in aceste statute, in cât prin continuarea activitatii sale s'ar periclitá interesele statului s'au interesele materiale ale membrilor ei, se suspinde fara amenare de catra Inaltul guvern reg. si conform rezultatului investigatiunei regulate, ce are sa se ordinezé dupa suspendere, ori se disólva definitiv, ori eventual se obliga la stricta observare a statuteloru sub greumentul disolvarei.

Dat in Arad, la 29. Octomvre 1885. *Hermína Popovicu Dessean m. p.* pres. interim. *Ioan Belesiu, m. p.* not. subst.

Suplement de statute

din punct de vedere confessional la statutele „Reuniunei femeiloru romane din Arad si provincia,” provédiute cu clausul'a de vidimare a Inaltului Ministeriu regesc de interne al Ungariei dtul 24. Octomvre 1886 st. n.

Nr. 59170/VII.

§. I.

„Reuniunea femeilor romane din Arad si provincia“ avend de scop a intemeia, sustiené si administrá in cercul seu de activitate un Institut romanesc de confessiunea greco-orientala romana, precum cu internat pentru educatiunea feteloru romane, si astfelu formand o corporatiune culturala confesionala gr. or. romana publica, cá atare sta sub scutul si autoritatea bisericeii autonome ortodoxe romane, — avend in sinul acestei sante bisericeii, in cele ce privesc trebile ei administrative, scolare si fundationale pusetiunea analóga unei corporatiuni parochiale, de-

fnita in §. I al stat. org. cu tóte drepturile si datorintiele aceleia, in sensul si intre marginile statutului organic.

§ II.

Statutele Reuniunii vidimate de catra inaltul Ministeriu reg. de interne al Ungariei sub datul 24. Octomvre 1886 Nr. 59170/VII se adópta in tot cuprinsul lor de catra jurisdictiunea bisericesca greco-orientala romana a Eparchiei aradane cu urmatórele amplificatiuni confórme statutului organic.

§. III.

Consistoriul eparchial din Arad facia de corporatiunea, „Reuniunii femeilor romane din Arad si provincia“ va denumi un comissariu consistorial cá organu oficial al seu spre exercitarea aceluor agende, drepturi si datorintie, ce-le are dupa statutul organic protopresviterul, respective inspectorul de scóle facia de comunele parohiale in privinti'a treburilor administrative, scolare si fundationale ale aceluor'a.

§. IV.

In diu'a prima a adunarii generale e de a se tiené sant'a liturgia cu chemarea duchului sant.

§. V.

Presidiul ordinariu al adunarii generale compete presidente Reuniunii, care inse este detóre a cede presidiul comissariului consistorial, daca acest'a e de facia, si afla de lipsa a conduce presidiul, in care cas president'a ocupa locul de vice-presiedinte.

Presidiul Reuniunii e detoriu a avisá si invitá pre comissariul consistorial la tóte adunarile generale ale Reuniunii, fie acele ordinarii séu straordinarii.

Presidiul este responsabil pentru ordinea cea buna si are dreptul de a dissolvá siedinti'a in cas de disordine, fiind detoriu a face despre acest cas aretare Consistoriului.

§. VI.

Scól'a respective institutul de educatiune intentionat prin statutele Reuniunii va cuprinde loc intre celelalte institute de invetiament confesionale gr. or. romane ale Eparchiei aradane, si atát in privinti'a administratiunei, cât si a disciplinei si inspectiunei va stá sub auctoritatea si jurisdictiunea confesionala autonoma a bisericeii ortodoxe romane.

§. VII.

Alegerea personalului direcional si didactic la acest institut scolariu se va face prin adunarea generala a Reuniunii, cu vot secret si majoritate absoluta de voturi, sub presidiul Comissariului consistorial, carele inainte de adunare se va consultá cu comitetul Reuniunii si cu acest'a in contielegere va compune list'a candidatilor observand ca individii, cari vor concurge la vre un post de director, professor, séu invetiatoriu, pe langa atestatul de capacitatea statorita in art. de lege XXXVIII. din 1868 precum in §§. 2. 3. ai statutelor Reuniunii vidimate de guvernul tierii, se produca si dela Consistoriul eparchial atestat de calificatiune. Actul alegerii se substerne

Consistoriului eparchial din Arad, si numai dupa intarirea urmata de aici pasiesce in vigóre.

La compunerea listei candidatilor, in siedintiele Comitetului Reuniunii, tienute sub presidiul seu ordinariu, comissariului consistorial i-compete locul de onóre la drépt'a presiedintelui.

Substituirile si denumirile provisorie se fac prin Comitetul Reuniunii in contielegere cu comissariul consistorial, éra la cas de divergintia directe prin Consistoriul eparchial din Arad.

§. VIII.

Comitetul Reuniunii forméza scaunul scolaric recerut prin lege, in privinti'a scólei sale proprie.

§. IX.

Comissariul consistorial séu, daca acest'a n'ar fi preot, un alt individ de tagm'a preotiésca denumit ad hoc din partea Consistoriului va avé loc cá membru natural in comitetul Reuniunii conform §. XIX. din statutul org.

§. X.

Preliminariul de spese si socotile anuale ale Reuniunii se vor substerne din oficiu, in fiecare an spre suprarevisiune la Consistoriul eparchial aradan.

§. XI.

Banii si tóte pretiositatile si valorurile Reuniunii sunt de a se pastrá intru o cassa de Wertheim de fer, prevediuta cu trei chei, dintre cari un'a va fi la man'a cassierei, éra dóue la alti doi membri femeesci séu barbatesci din comitet, autorisati spre acést'a din partea comitetului Reuniunii.

Si pana atunci inse pana cand Reuniunea va dispune de bani destui disponibili spre a cumperá o astfelu de cassa de fer, — banii si valorurile de bani a le Reuniunii se vor asiezá spre pastrare si manipulare la cassariatul consistoriului eparchial aradan sub garanti'a jurisdictiunei eparchiale.

§. XII.

Recurse contra decisiunilor séu actelor de alegere a adunarei generale séu a comitetului Reuniunii se pot face in 14 zile la presidiu de unde se inaintéza la Consistoriul eparchial din Arad.

Recursele intrate dupa espirarea alor 14 zile nu se iéu in consideratiune.

§. XIII.

Dupa intarirea si inmanuarea acestui supplement de statute din partea jurisdictiunei bisericesci, comitetul interimal al Reuniunii va fi detoriu a face dispositiunile necesarie, ca Reuniunea cel mult in termin de 60. zile se se constitue finalminte.

§ XIV.

Statutele Reuniunii respective acest supplement de statute din partea consistoriului se vor presentá si sinodului eparchial spre luare la cunoscintia.

Dat in Arad, la 2. Apriliu 1887. st. n. Hermin'a Popoviciu Dessean m. p. presidenta interimala. Joan Belesiu m. p. secretariu subst. Nr. 1949. Presintele supplement de statute din punct de

vedere confessional la „Statutele Reuniunii femeilor romane din Arad si din provincia“, providute cu clausul'a de vidimare a inaltului Ministeriu reg. ung. de interne sub 24. Octomvre 1886. Nr. 59170/VII. incuviintiat din partea consistoriului nostru plenariu la 10/22. Aprilie 1887. Nr. 1421. si luat la cunostintia de Veneratul nostru sinod eparchial sub 17/29. Aprilie 1887. Nr. 101, cu aceasta se prevede cu clausula de aprobare, observanduse ca atât exemplariul original al statutelor vidimate de guvern, cât si exemplariul original al acestui suplement, se conserva in archiv'a consistoriala, ér reuniunii se estradau in copia autentica. Arad, din siedinti'a consistoriala dela 7/19. Iuliu 1887. *Ioan Metianu, m. p., Eppu. Ignatiu Papp, m. p., secretariu consist.*

pentru copia:

Ignatiu Papp,
secret. consistorial.

Anunziu literaru.

In editur'a tipografiei noastre a aparutu de sub pressa :

„Calendariu“

pentru anulu dela Christosu 1888.

Nu este intentiunea nostra se recomandamu on. nostru publicu acesta carte indispensabila din ori ce casa, de ora-ce trecutulu seu de 8 ani este destula doveda recomandatoria. Deca totusi luamu in colónele foei acesta notitia, o facemu pentru ca se constatamu inca odata valoarea nedisputabila a acestei carti, si acum cu atât mai vertosu, cu câtu ca ne-am convinsu, ca la nici unu poporu din lume o carte *mai interesanta si mai voluminoasa, pentru pretiulu bagatelu de 30 cr. v. a, nu exista.*

Editatu in formatulu cunoscutu si redactatu totu cu atâtă precautiune ca si cele de pana acumu, calendariulu tipografiei diecesena consta din 8 *cole tiparite* si cuprinde :

- 1) Date cronologice si partea puru calendaro grafica.
- 1) Patrariile buniloru si profetii climatice pentru fie care di.
- 3) Genealogi'a cassei domnitorie si a toturoru caseloru domnitorie din Europ'a.
- 4) Siematismulu metropoliei si in specialu alu diecesei Aradului.
- 5) Tarife de ori ce categorie.
- 6) Tergurile cele mai insemnate din Ungari'a si Ardealu.
- 7) „Siendrea“ novela istorica referitoria la stramurea Romaniloru din Maramuresiu in Moldov'a cu deosebitu respectu la impregiurările religiuaric de pre atunci.
- 8) Poesii alese dela cei mai renumiti autori.
- 9) Diferiti articli instructivi referitori la economia.
10. Datine populare.
- 11) Naratiuni populare, s'au povesti de cuprinsu interesantu si multe anectote forte distragutorie, precumu si glume amuzante.
- 12) Anunciuri mai alesu cu privire la necesitățile poporului romanu.

Totinsulu vediendu si cetindu calendariulu amintitu va constatá, ca editur'a si redactiunea au adusu tote

sacrificiele posibile pentru ca se contribuesca la emanciparea poporului romanu.

Totu dela 10 exemplarie se da unulu rabbatu.

D i v e r s e.

* *Santirea bisericeii* din comun'a Hidisielulu inferioru s'a efeptuitu dumineca in 2 Octomvre a. c. Cu ocaziunea acést'a parintele Florianu Hajdau din Hidisielulu superioru a tienutu poporului o cuventare nimerita, in care desvoltá insemnatarea bisericeii pentru inaintarea si ridicarea poporului nostru; apoi accentuá, ca biserice'a nou edificata are poporulu a-o multiemi atât ingrijirei preotului Georgiu Popoviciu, cât si colucarii si darnicieii sale, prin care darnicia si-a impodobitu caracterulu seu crestinescu.

Terminandu oratorulu invitá pre credintiosi la cercetarea regulata a bisericeii si la practicarea virtutiloru crestine, prin cari numai vom poté inaintá in tóte afacerile vietii nóstre.

* *Himenu.* Dlu *Enea Joldea*, clericu absoluta de Aradu, si-a incredintiatu de socia pre Dsiór'a *Elen'a*, fic'a proprietariului Georgiu Imperatu, din Bradu. Felicitari caldúrose!

* *Himenu.* Dlu invetiatoriu din Vasica u *Vasile Sal'a*, in 21/3. Sept. a. c. si-a incredintiatu de fiitóre socia pre amabil'a Dsióra *Iuliana Micula*, fic'a preotului gr. or Ioanu Micul'a din Poiana (cottulu Bihoru) Dorimu fericire completa.

* *Culesulu vilorulu* in comitatulu Aradului se incepe mane in 10. Octomvre. Culesulu din anulu acést'a nu corespunde intru nimicu asceptării. Vinu va fi putiemu si de o calitate inferióra, deórece strugurii nu sunt destul de copti. Secet'a din véra a impededatu desvoltarea struguriloru.

Congresulu higienicu din Vien'a si-a inchisu ieri in modu serbatorescu ultim'a siedintia. Au vorbitu *K a h r* din München, *M a s s o* din Turin, *T r e b a t u* din Parisu, si *R o t h* din Londr'a in numele colegiloru lor; au exprimatu multiamita Maiestătii Sale Monarchului si principelui de coróna Rudolf, pentru bunavointi'a si grati'a aretata fatia cu congresulu. Celu mai de aprópe congresu se va tiné in Londr'a in anulu 1891. Presiedintele congresului, *L u d v i g*, a multiamitu cetătii Vien'a si academieii pentru ospitalitate; incheiandu siedinti'a, presiedintele a strigatu de trei ori „se traiésca“ pentru Monarchu si clironom, la ce toti membrii congresului au repetatu cu multu entusiasmu urările lor. Sér'a la banchetu a tostatu *L u d v i g* pentru Maiestatea S'a si *K ö h l e r* din Berlinu pentru clironomu.

* *Societatea macedo-romana „Lumin'a“* publica concursu pentru urmatórele patru carti in dialectu macedo-románu: *Geografi'a* si *Aretmetice'a* pentru trebuntia scóleloru primare. Amendóue acestea vor fi traduse dupa cele adoptate pentru usulu scóleloru primare din cantonulu Vaudu (Elveti'a) dela 1882 incóce cuprindiendu si adausurile, de care au trebuntia locuitorii din Peninsul'a-Balcanica. O colectie de versuri originale, urmata de autologi'a poetiloru romani dela Carpati. Unu romanti asupr'a evenimenteloru din timpulu lui Petru si Asanu sau din timpulu lui Ionitiu. Manuscrisele pentru acestu concursu se vor trimite comitetului societătii inainte de finele lui Ianuarie 1888, Bucuresci Pasagiú-Románu. Autorii celoru alese vor fi premiati fiecare cu câte unu obiectu de arta si cinci sute e-

exemplare. Celelalte exemplare se voru împarti gratuitu elevilor din scólele macedo-romane, ca si cartea de alegere a dlui A. Bagavu premiata si tiparita de societate.

Concursu.

Pentru deplinirea postului de preotu impreunatu cu celu invetiatorescu gr. or. de class'a a III din **Bunea**, se escrie concursu cu terminu de alegere pe diu'a de **25. Oct. st. v. 1887.**

Emolumintele sunt: un'a sesiune de 30 jugere, parte aratoiu parte fénatie; 604⁰ gradin'a scólei; $\frac{1}{2}$ jugeru estravilanulu scólei; cate un'a mesura de cucuruзу despoiatu dela 100 numeri de casa; stol'a indatinata si anume: cate 20 cr. pentru un'a molitva; pentru un'a logodna, vestiri si cununia la olalta 5 fl. pentru un'a inmormentare simpla la cei peste 7 ani 3 fl. 50 cr. sub 7 ani 1 fl. 20 cr.: pentru cetirea unui evangelistu 1 fl. — 20 meti cucuruзу in bómbe, 10 meti gráu, 7 orgii de lemne din cari se incaldiesce si scól'a, si locuintia libera in localitatea scólei.

Recursele ajustate conform §-lui 13 din „Statutul organicu“ se se tramita pana la **23. Octomvre st. v. 1887** parintelui protopopu tractualu Georgiu Greciunescu, in **Belincz p. u. Kiszetó**; avendu recurrentii a se presentá in vr'o duminica ori sarbatóre in biserica locala, spre a-si aretá desteritatea in cantári ori cuventarile bisericensci.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu mine: **GEORGIU CRECIUNESCU**, m. p. protopresviteru tractualu.

—□—

Pantru deplinirea parochiei gr. or. vacante de class'a III din **Dubesci**, se escrie concursu cu terminu de alegere pe diu'a de **18/30 Octomvre 1887.**

Emolumintele sunt: un'a sesiune de 32 jugere parte aratoriu parte fénatie; stol'a indatinata si birulu parochialu cate un'a respective $\frac{1}{2}$ mesura cucuruзу in bómbe dela 150 numere de case, si platiu parochialu intravilanu de $\frac{1}{2}$ jugeru.

Recursele ajustate conform §-lui 13 din „Statutul organicu“ se se tramita pana la **16/28 Octomvre a. c.** parintelui protopopu tractualu Georgia Creciunescu, in **Belincz p. p. Kiszetó**; avendu recurrentii a se presentá in vr'o Duminica ori sarbatóre in biserica locala, spre a-si aretá desteritatea in cantari ori cuventarile bisericesci.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **GEORGIU CRECIUNESCU**, m. p. protopresviteru.

—□—

Conform decisului Venerabilului Consistoriu dto 6/18. Augustu a. c. Nr. 2552 se escrie concursu pentru deplinirea parochiei a dou'a vacante din **Beb'a-vechia**, in protopresviteratul B.-Comlosiului, clasificata de class'a prima, cu terminulu de alegere pe **26. Octomvre v. a. c.**

Emolumintele anuale sunt:

Folosirea sesiunei parochiale vacante de sub Nr. c. F. 253, birulu si stolele usuate, cari laolalta dau unu venitulu anualu de 840 fl. v. a.

Recurentii vor avea a-si instrui recurselu conform Statutului organicu bisericescu si regulamentului pentru parochii, si adreseate comitetului parochialu a-le trimite subscrisului administratoru protopresviteralu in Nagy-Torák, cottulu Torontál, pana in **24. Octomvre vechiu a. c.**, avendu recurrentii pana la alegere a-se presentá in biserica

spre a-si aretá desteritatea in cantare respective in predicare.

Dela recurrenti se pre'inde cualificatiunea receruta pentru parochii de class'a prima, — inse in casulu cand n'ar fi nici macaru doi recurrenti de class'a prima, se vor suscepe in candidatiune si recurrenti de a dou'a classa, — caror'a li este permisu a recurge pe acést'a parochia.

Beb'a-vechia, la 6/18. Septemvre 1887.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **PAULU TEMPEA**, m. p. administratoru protopopescu.

—□—

Din cauza cá la postululu de invetiátore dela scól'a de fete din comun'a **Ecl'a-romana**, in inspectoratul Banat-Comlosiului, nu a competatu nici o recurenta, se escrie de nou concursu cu terminulu de alegere pe **18/30. Octomvre a. c.**

Emolumintele anuale sunt: 1) Salariu in bani gata 300 fl. v. a. 2) pentru quartiru 40 fl. v. a. 3) pentru conferintie 12 fl. v. a. 4) pentru scripturistica 5 fl. v. a.

Recurentele sunt avisate a-si trimitte recursurile instruite cu tóte documentele necesarii producendu si testimoniulu de cualificatiune din limb'a maghiara, **M. Onoratu** Demnu inspectoru scolaru Paulu Tempea, in Nagy-Torák, cottulu Torontál, pana in diu'a premergátore alegerii. — Dela alegend'a invetiátore se cere a propune in scóla lucruri frumóse de mana.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **PAULU TEMPEA**, m. p. inspect. scl.

—□—

Se escrie concursu pe postululu de invetiátore din **Fibisiu**, cu terminu de alegere pe **11/23. Octomvre a. c.**

Emolumintele anuali sunt:

- 1) In bani gat'a 180 fl, 90 cr.
- 2) In naturale: gráu 28 hecto.
- 3) In lemne 24 metri din care si scól'a se va incaldí.
- 4) Pentru conferintie pausialu 6 fl.
- 5) Quartiru frumosu si spatiosu cu gradina pentru legumi.

Recurentele au se substérna petitiunile lor cu recerutele documente adresate com. par. parintelui inspectoru, de scóle per Vinga in Szecsány — apoi a se presentá in vre-o duminica la s. biserica din locu.

Fibisiu 10. Sept. 1887.

Entiniu Vu'a, m. p.
not. com.

Dimitriu Miutiu, m. p.
pres. com.

In contielegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU**, m. p. inspectoru scolaru.

—□—

Se escrie concursu pe statiunea invetiátorésca dela scól'a de fete din **Janov'a**, cu termin de alegere pe **4/16 Octomvre a. c.**

Emolumintele anuali sunt: 120 fl. v. a, pentru cortelu si gradina 40 fl., 40 meti de grau, 16 meti de lemne (pentru scóla separat), pausial pentru conferintie 6 fl., pausialu pentru scripturistica 5 fl.

Recurentii au, se-si tremita recurselu lor. — conform prescriسلor statutului nostru organicu — pana la **3. Octomvre a. c.** subscrisului inspectoru de scóle per Vinga in Szecsány, si a se presenta in vre-o Duminica in st. Biserica din Janova spre a-si aretá desteritatea in cant si tipicu.

Comitetul parochialu.

In contielegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU** m. p. inspectoru scolaru.

—□—